

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízdila a JUDr. Kateřiny Šimáčkové v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, o žalobě o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2012, č. j. 10 A 14/2012 - 11,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Návrh na přikázání věci jinému soudu **se odmítá**.

III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Žalobce se žalobou ze dne 20. 1. 2012 domáhal toho, aby „Městský soud v Praze zakázal žalovanému, aby porušoval žalobcovo právo na účinný opravný prostředek, a aby Městský soud v Praze přikázal žalovanému obnovit stav před zásahem a vydal rozhodnutí o stížnosti z 3. prosince 2011 nebo neprodleně vydal informace v žádosti z 22. října 2011“. Žalobu odůvodnil tak, že žalovaný mu neposkytl poptávané informace a že ani nerozhodl o jeho stížnosti. V nevydání rozhodnutí o stížnosti žalobce spatřoval odepření práva na opravný prostředek. Písemnost žalovaného ze dne 29. 12. 2011 žalobce shledal jako nedostatečnou a nezákonnou, neboť jej vyzývá k neurčité platbě.

[2] Městský soud v Praze usnesením ze dne 31. 1. 2012, č. j. 10 A 14/2012 - 5, vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku ve výši 2000 Kč ve lhůtě 10 dnů od doručení výzvy. Přípisem z téhož dne, č. j. 10 A 14/2012 - 6, městský soud dále vyzval žalobce k předložení listin, kterých se dovolával ve své žalobě ze dne 20. 1. 2012.

[3] Podáním ze dne 8. 2. 2012 žalobce žádal o osvobození od soudních poplatků.

[4] Městský soud v Praze usnesením ze dne 22. 2. 2012, č. j. 10 A 14/2012 - 11, žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění popsal, jaké informace žalobce po žalovaném požadoval. Městský soud konstatoval, že žalobce nemá dostatečné finanční prostředky, přesto však žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků, neboť podle jeho názoru žalobce zneužívá toho, že byl v minulosti od soudních poplatků osvobozován. Zvláštní důvod pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků městský soud shledal v povaze sporů, které žalobce před správními soudy vede. Městskému soudu je přitom z jeho činnosti známo, že žalobce vede řadu sporů s veřejnými institucemi ohledně poskytování informací. Tyto spory přitom nejsou podle závěru městského soudu takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem žalobcovy životní sféry, neboť se ani nepřímo netýkají žalobcova majetku, jeho životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Žalobcovy spory jsou vyvolány jeho zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Městský soud neshledal důvod pro to, aby náklady na vedení takových sporů za žalobce nesl stát. Osvobození od soudních poplatků podle městského soudu nemá vést k tomu, aby nemajetné osoby vedly spory podle své libosti, nýbrž má zajistit, aby tyto osoby v případě, kdy je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), mohly i přes nedostatek finančních prostředků soudní spor vést. Městský soud v Praze odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 101/2011 - 66 ze dne 26. 10. 2011 a uvedl, že je nutné vždy zvážit okolnosti každého sporu. Na jednu stranu právo na informace městský soud považuje za účinný nástroj ke kontrole orgánů veřejné moci, na druhou stranu městský soud nepřehlédl, že výkon tohoto práva mající kverulační či zjevně šikanózní charakter paralyzující povinný subjekt může popřít smysl a účel tohoto práva. Jeden z nástrojů bránící těmto negativním důsledků městský soud spatřoval v tom, že takovému žalobci není přiznáno osvobození od soudních poplatků. Městský soud dále uvedl, že důvodem pro odklon od stávajícího přístupu, kdy stěžovateli opakovaně přiznával osvobození od soudních poplatků, je narůstající počet jím vedených sporů a jeho samoúčelný postup v těchto řízeních nesvědčících o tom, že se snaží o vyřešení sporu, když zpochybňuje i dílčí úkon správního orgánu nebo správního soudu.

II. Kasační stížnost

[5] Proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2012, č. j. 10 A 14/2012 - 11, podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost ze dne 5. 3. 2011, ve které poukazuje na to, že soud nesprávně vyhodnotil jeho žalobu na ochranu proti nečinnosti jako žalobu na ochranu před nezákonným zásahem. Stěžovatel napadá to, že městský soud v napadeném rozhodnutí popisuje jeho žalobu v minulém čase. Stěžovatel nepovažuje za správné, pokud městský soud popsal celou žádost o informace, aniž by citoval samotnou žalobu. Soud měl dle stěžovatele vážit každý případ, nikoli výjimečně využít oprávnění k soudnímu uvážení. Stěžovatel je přesvědčen, že podle příslušného procesního předpisu mu svědčí právo na osvobození od soudních poplatků, neboť zamítnutí osvobození je

možné pouze v případě zjevně neúspěšných žalob, což soud v daném případě nekonstatoval. Podle stěžovatele nemůže mít soud evidenci o tom, jaké informace žádá od povinných subjektů. Městský soud měl nesprávně zpochybnit aktivní legitimaci stěžovatele. Závěr soudu o tom, že se nemůže domáhat svého práva na informace po žalovaném, považuje stěžovatel za protiústavní. Stěžovatel nesouhlasí s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, protože tam uvedené závěry jsou nesprávné, protože judikát není právně závazný a protože žádné rozhodnutí soudu nemůže stanovit, že všechny spory stěžovatele jsou kverulačního typu. Městský soud se opodstatněností předmětného řízení ani nezabýval, ačkoli měl dle stěžovatele fakticky konstatovat, že stěžovatel nemá na informace žádné právo. Stěžovatel napadá závěr o tom, že pro přístup k informacím je nutné mít finanční prostředky pro soudní řízení. Zákon o svobodném přístupu k informacím podle stěžovatele navíc neopravňuje soud k tomu, aby reguloval přístup oprávněného k informacím prostřednictvím neosvobozování od soudních poplatků. Městský soud nekonstatoval zjevnou neúspěšnost návrhu a ani nepopsal kverulační či šikanózní povahu předmětné žádosti o informace. Stěžovatel dovozuje, že městský soud učinil závěr, že nemajetným osobám nemusí povinné subjekty informace poskytovat a že řetězení sporů může soud hodnotit jako zneužívání práva na osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel rovněž v napadeném rozhodnutí nenachází jakoukoli argumentaci ohledně toho, že spor je samoúčelný nebo že stěžovatel neopodstatněně zpochybňuje dílčí úkon správního orgánu. Stěžovatel proto dospívá k závěru, že městský soud jej pouze skandalizuje. Na závěr stěžovatel uvádí, že městský soud jej nesprávně poučil o možnosti podat kasační stížnost, která však podle jeho názoru není přípustná, z důvodu nespravedlivosti procesu před městským soudem však požaduje zásah Nejvyššího správního soudu. Stěžoval proto navrhuje zrušení napadeného usnesení městského soudu a přikázání věci jinému soudu.

[6] Vyjádření žalovaného nebylo vyžadováno s ohledem na skutečnost, že se jedná o kasační stížnost směřující proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, tudíž se z povahy věci týká výlučně právní sféry stěžovatele – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009 - 144.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud hodnotí kasační stížnost jako přípustnou, neboť byla podána osobou oprávněnou (ustanovení § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)), opírá se převážně o důvody uvedené v ustanovení § 103 s. ř. s., a není nepřípustná ani z jiných důvodů plynoucích z ustanovení § 104 s. ř. s.

[8] Na okraj pak Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatelův názor o nepřípustnosti kasační stížnosti proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků je nesprávný. Soud zde odkazuje na svou rozhodovací praxi (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97, všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), podle kterých rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nelze podřadit pod rozhodnutí podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení), neboť tímto rozhodnutím se rozhoduje o podstatném procesním právu účastníka řízení. Stěžovatel byl o přípustnosti kasační stížnosti opakovaně a řádně poučován, svého práva podat kasační

stížnost ostatně hojně využívá (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 - 22), ačkoli tvrdí, že kasační stížnost proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků není přípustná.

[9] Nejvyšší správní soud v posuzované věci nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, by totiž trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku či na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37).

[10] Nejvyšší správní soud proto přistoupil k posouzení kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a důvody kasační stížnosti. Námitkami kasační stížnosti se bude zdejší soud zabývat v pořadí, v jakém byly uvedeny v rekapitulační části tohoto rozsudku. Vzhledem k tomu, že stěžovatel neoznačil, pod které důvody ve smyslu ustanovení § 103 s. ř. s. podřazuje své kasační námitky, zdejší soud je posoudí podle jejich obsahu (srov. usnesení zdejšího soudu č. j. 1 As 7/2004 - 47 ze dne 18. 3. 2004). Stěžovatelovu kasační argumentaci Nejvyšší správní soud podřazuje pod kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť stěžovatel dovozuje nezákonnost rozhodnutí Městského soudu v Praze o nepřiznání osvobození od soudních poplatků.

[11] Nejvyšší správní soud uvádí, že stížnostní důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. je dán, pokud soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis (normu), než který na věc dopadá, nebo pokud byl soudem sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci.

[12] Nejvyšší správní soud proto napadené usnesení Městského soudu v Praze podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a v rozsahu kasační stížnosti podle ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Vedly ho k tomu následující úvahy:

[13] Uvedení minulého času v odůvodnění napadeného rozhodnutí nemá podle názoru Nejvyššího správního soudu jakýkoli vliv na zákonnost a správnost rozhodnutí správního soudu. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že je zcela irelevantní, jaký čas používají správní soudy v odůvodnění svých rozhodnutí, pokud je z rozhodnutí zřejmé, jaké věci se týká a jaký názor správní soud na danou věc zaujal – obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 - 22. Ke stejnému závěru Nejvyšší správní soud dospívá ohledně stěžovatelovy argumentaci napadající to, že městský soud neuvedl žalobní body. Městský soud se v napadeném usnesení vyjadřoval k otázce přiznání osvobození od soudních poplatků stěžovatele, svůj názor řádným a dostatečným způsobem odůvodnil a neměl tudíž povinnost se vyjadřovat k jednotlivým žalobním bodům, ani je blíže rozvádět.

[14] Poukazuje-li stěžovatel na to, že jeho žaloba ze dne 20. 1. 2012 je žalobou na ochranu proti nečinnosti, a nikoli žalobou na ochranu před nezákonným zásahem, jak dovodil městský soud, Nejvyšší správní soud v souladu s rozsudkem zdejšího soudu ze dne 9. 7. 2009, č. j. 7 Aps 2/2009 - 197, považuje za stěžejní, jak byl formulován petit, který je pro správní soud závazný. Nejvyšší správní soud shledává, že stěžovatelova žaloba ze dne 20. 1. 2012 v tomto směru není jednoznačná a perfektní, neboť stěžovatel se domáhal jak ochrany před nezákonným zásahem („*zakazuje se žalovanému, aby porušoval stěžovatelovo právo na účinný opravný prostředek, a přikazuje se žalovanému, aby obnovil stav před zásahem*"), tak ochrany před nečinností („*přikazuje se žalovanému, aby vydal rozhodnutí o stížnosti z 3. 12. 2011 nebo neprodleně vydal informace v žádosti z 22. 10. 2011*"). Ohledně části petitu, kterým se stěžovatel domáhal vydání informace v žádosti z 22. 10. 2011 lze dokonce uvažovat o žalobě proti správnímu rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 16 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím").

[15] Podle názoru Nejvyššího správního soudu proto nelze jednoznačně určit, jaký typ řízení dle s. ř. s. měl stěžovatel v případě žaloby ze dne 20. 1. 2012 v úmyslu zahájit. Před meritorním vyřízením věci proto bude na místě v souladu s výše uvedeným rozsudkem Nejvyššího správního soudu vyzvat stěžovatele ve smyslu ustanovení § 37 odst. 5 s. ř. s. k upřesnění, čeho se domáhá, resp. jaký typ řízení hodlá proti žalovanému vést. Byť tedy městský soud dosud nepostavil na jisto, jakého typu je předmětné řízení, Nejvyšší správní soud nepovažuje tuto skutečnost za takovou vadu, jež by odůvodnila zrušení napadeného usnesení městského soudu. Usnesením o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nedošlo k meritornímu vyřízení věci, ani nedošlo ke skončení věci z procesních důvodů (odmítnutí žaloby). Městský soud v Praze proto i nadále má procesní prostor k tomu, aby ve spolupráci se stěžovatelem postavil na jisto, jaký typ řízení hodlal stěžovatel dle podání ze dne 20. 1. 2012 zahájit.

[16] Otázka soudních poplatků jako jedné z procesních podmínek řízení by musela být vyřešena v obou typech řízení, tedy jak v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu, tak i v řízení na ochranu proti nečinnosti správního orgánu. Výše soudního poplatku v obou typech řízení je přitom shodná - a to 2000 Kč podle položky 18 bod 2 písm. d) Sazebníku poplatků, přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Městský soud v Praze přitom neuvedl, že stěžovateli nepřiznává osvobození od soudních poplatků jen z toho důvodu, že vede řízení o žalobě před nezákonným zásahem, resp. řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti, a že v případě vedení jiného typu řízení upraveného v s. ř. s. by stěžovateli přiznal osvobození od soudních poplatků. Městský soud naopak konstatoval, že s ohledem na charakter sporů vedených stěžovatelem týkajících se jeho žádostí o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím bez ohledu na konkrétní typ řízení nelze stěžovateli přiznat osvobození od soudních poplatků (ke správnosti těchto závěrů srov. níže).

[17] S ohledem na to, že městský soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků z důvodu charakteru sporů vedených stěžovatelem vztahujících se k právu na informace, nepovažuje Nejvyšší správní soud za nezákonné, pokud se městský soud blíže druhem předmětného řízení nezabýval. Nejvyššímu správnímu soudu je z jeho rozhodovací

činnosti navíc známo, že vyjasnění těchto procesních podmínek je v případě stěžovatele nanejvýš obtížné, protože stěžovatel odmítá reagovat na výzvy soudu a používá termíny, kterým přiřazuje vlastní obsah a následné jakékoli úkony správního soudu opakovaně napadá – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 6 Ads 15/2011 - 143). Za situace, kdy stěžovatel odmítá spolupracovat se správními soudy a reagovat na jejich výzvy, by trvání na tom, aby městský soud vyjasnil charakter předmětného řízení pro účely osvobozování od soudních poplatků, zvláště když v případě jakéhokoli výsledku by městský soud přihlížel při rozhodování od soudních poplatků k totožným skutečnostem, bylo podle názoru Nejvyššího správního soudu ryze formalistické. Takovýto postup by rovněž jakýmkoli způsobem nepřispěl k rychlému a efektivnímu vyřešení věci.

[18] Brojí-li stěžovatel proti tomu, že městský soud mu podle jeho názoru nesprávně v rozporu s právním řádem nepřiznal osvobození od soudních poplatků, musí Nejvyšší správní soud trvat na závěr obsažených v rozsudku zdejšího soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66 (jehož účastníkem byl rovněž stěžovatel, přičemž jeho ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí byla Ústavním soudem odmítnuta usnesením ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. IV. ÚS 490/12), podle kterého *„příjem nejméně 72 000 Kč za rok, tj. cca 6000 Kč za měsíc, lze zpravidla považovat za příjem pohybující se při spodní hranici příjmu, u něhož zásadně nelze uvažovat o osvobození od soudních poplatků dosahující v jednotlivém případě výše dvou či tří tisíc Kč. Nelze tedy říci a priori, že u takového příjmu je osvobození od soudního poplatku vyloučeno, avšak na druhé straně nelze bez dalšího ani mít za to, že u tohoto příjmu má být osvobození (za splnění dalších podmínek) přiznáváno. Posouzení bude zpravidla záležet na dalších rozhodných okolnostech. Těmi jsou v případě stěžovatele zejména zdroj příjmů (dávky poskytované státem v hmotné nouzi) a okolnost, že tyto dávky jsou v určité míře účelově určeny, a to na úhradu bydlení stěžovatele a jeho obživu. Současně stěžovatel jako osoba invalidní ve třetím stupni (dříve plně invalidní) má minimální možnost zvýšit si svůj příjem vlastní prací. Není rovněž patrné, že by disponoval jakýmkoli významnějším majetkem. Kombinace výše uvedených okolností by zásadně měla vést k závěru opačnému, než k jakému dospěl krajský soud, tj. že stěžovateli osvobození od soudních poplatků, byť třeba jen zčásti, přiznat. U stěžovatele však existují zvláštní okolnosti, jež vedou k závěru, že v jeho případě, je namístě výjimečně využít oprávnění k soudnímu uvážení a osvobození od soudních poplatků mu výjimečně nepřiznat. Takové okolnosti zohlednil i krajský soud, byť to vyjádřil poněkud zavádějícím způsobem tak, že „(s)právní soudnictví nemůže být fórem, na kterém se budou (bezplatně) projednávat spory začasté soukromého původu“. Tímto zvláštním důvodem k odepření osvobození od soudního poplatku je povaha sporů, které stěžovatel před správními soudy v poslední době v mnoha případech vede. A k nim patří i projednávaná věc. Krajskému soudu i Nejvyššímu správnímu soudu je z jejich úřední činnosti známo, že stěžovatel vede s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, které často pokračují jako spory soudní. V dané věci se jedná o spor týkající se žádosti stěžovatele o poskytnutí pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 12/03. Stěžovatel se se žádostí obrátil na Okresní státní zastupitelství v Českých Budějovicích. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele projednávané Nejvyšším správním soudem i soudy krajskými. Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných*

institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však předmětný spor nemá. Jde o poskytnutí pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce, přičemž ze žádných okolností neplyne, že by stěžovatel měl důvod vztahující se k jeho životní sféře, aby si uvedený dokument vyžádal. Stěžovatel má jistě právo snažit se takový dokument získat, avšak za existujících konkrétních okolností, z nichž je patrné, že předmětný spor nespadá do kategorie těch, které se týkají jeho životní sféry, je na místě mu výjimečně osvobození od soudních poplatků odepřít. Nejvyšší správní soud podotýká, že vyslovený právní názor nelze v žádném případě vykládat v tom smyslu, že by spory týkající se svobodného přístupu k informacím měly být pro účely rozhodování o osvobození od soudních poplatků vnímány jako spory častěji než jiné nespadající do kategorie sporů týkajících se životní sféry účastníků. Takové zobecňování nelze činit a každý spor je z tohoto hlediska nutno posuzovat přísně individuálně. Nicméně právě v oblasti svobodného přístupu k informacím je třeba, aby byly pečlivě zvažovány všechny aspekty tohoto ústavně zaručeného základního práva, jelikož jde o právo požadovat od povinných subjektů určitou činnost, a to zásadně bezplatně a v relativně krátkých lhůtách, což je může za určitých výjimečných okolností významně zatížit. Judikatura Nejvyššího správního soudu setrvale vychází z toho, že široce pojatý svobodný přístup k informacím ve veřejné sféře je jednou z nejefektivnějších cest k transparenci veřejné moci, k její všestranné, účinné a kontinuální veřejné kontrole a jedním z nástrojů snižujících možnosti jejího zneužívání. Na druhé straně však nelze přehlédnout, že kverulační, zjevně šikanózní, či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci z různých důvodů cíleně paralyzující výkon tohoto práva může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl a účel práva na svobodný přístup k informacím. Jedním z nástrojů, jak zabránit zneužívání tohoto práva, a tím i jeho diskreditaci v očích veřejnosti i orgánů veřejné moci, proto musí být i citlivá regulace nadužívání tohoto práva v případech výše uvedených. Taková regulace může se za určitých okolností dít i cestou výjimečného odepření práva na osvobození od soudních poplatků. "

[19] Od této argumentace Nejvyšší správní soud nemá důvodu odchýlit se ani v posuzované věci, protože je přiléhavá i pro stěžovatelovu kasační stížnost ze dne 5. 3. 2012. Z výše citovaného rozhodnutí ostatně vycházel Městský soud v Praze. Nejvyšší správní soud přitom považuje za správné, pokud krajské soudy vycházejí v obdobných případech z dřívějších rozhodnutí, které samy vydaly, nebo pokud se odvolají na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, neboť je tím naplňována zásada rovného zacházení a legitimního očekávání.

[20] Jak totiž Nejvyšší správní soud v případě stěžovatele nesčetněkrát uvedl, správní soudy jsou vázány svou rozhodovací praxí – ve vztahu k Nejvyššímu správnímu soudu srov. ustanovení § 17 odst. 1 s. ř. s., podle kterého se musí věc předložit rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu, pokud senát Nejvyššího správního soudu dojde k právnímu názoru odlišnému od právního názoru dříve zaujatého Nejvyšším správním

soudem. Vázanost judikaturou (ustálenou rozhodovací praxí) však není absolutní, tj. soud se může od ní odchýlit, ovšem pouze za situace, kdy toto náležitě odůvodní. V nyní řešeném případě však Nejvyšší správní soud neshledává jakýkoli důvod odchýlit se od právních závěrů učiněných v rozsudku zdejšího soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, přičemž na tomto závěru nemůže ničeho zpochybnit ani argumentace stěžovatele obsažená v kasační stížnosti.

[21] Jak Nejvyšší správní soud v případě stěžovatele uvedl již v rozsudku ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 - 22, plní soudní poplatky rovněž i regulační funkci v tom smyslu, že mají omezit podávání neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů. Nepřiznáním osvobození od soudních poplatků není proto stěžovateli upíráno právo na přístup k soudu v případě sporů ohledně jeho práva na informace, rovněž tím není zpochybňována jeho aktivní legitimace (neboť ta by byla řešena v usnesení o odmítnutí návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.), ale je pouze vysloveno, že pokud stěžovatel hodlá užívat svého práva na přístup k soudu takovým způsobem, že brojí všemi možnými prostředky proti jakémukoli úkonu správního orgánu bez ohledu na to, aby zvážil smysluplnost a důvodnost svého počínání, je na místě trvat na tom, aby se podílel na úhradě nákladů spojených s vedením takového sporu, které musí být státem vynaloženy, prostřednictvím hrazení soudních poplatků.

[22] Ačkoli ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. sice hovoří o tom (jak správně upozorňuje stěžovatel), že osvobození od soudních poplatků nelze přiznat v případě zjevně neúspěšných návrhů, stěžovatel však přehlíží, že judikatura Nejvyššího správního soudu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66) vztahující se k stěžovateli stanovila, že je na místě pečlivě zvažovat otázku charakteru a množství jím vedených sporů, neboť osoby nemající dostatek finančních prostředků nemají institut osvobození od soudních poplatků zneužívat k vedení sporů dle své libosti. Pokud tedy určitá osoba vede desítky až stovky různých sporů, které se nedotýkají podstatných okolností její životní sféry, protože se ani nepřímo netýkají jejího majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, ale vyvěrají z jejího abnormálně zvýšeného zájmu o fungování veřejných institucí, je na místě, aby taková osoba nesla náklady takového řízení v podobě povinnosti platit soudní poplatek.

[23] Nejvyšší správní soud ze své vlastní evidenci (neboť každý soud musí vést spisovou službu v souladu se zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) zjistil, že stěžovatel je účastníkem 59 sporů vedených před zdejším soudem týkajících se práva na přístup k informacím (celkově je přitom stěžovatel účastníkem přibližně 400 řízení vedených před Nejvyšším správním soudem). Celkově k datu rozhodování této věci bylo vedeno nebo je vedeno před Nejvyšším správním soudem cca 600 sporů týkající se práva na informace. Z toho vyplývá, že řízení vedená stěžovatelem tvoří přibližně 10% nápadu Nejvyššího správního soudu ohledně sporů týkajících se práva na informace.

[24] V případě takto abnormálně zvýšeného zájmu stěžovatele o informace je nutné zvažovat jeho právo na informace a zájem na kontrole veřejné moci na straně jedné, na druhou stranu je však nutné přihlédnout ke smysluplnosti jednotlivých sporů a k neúměrným počtům žádostí stěžovatele o informace, které povinné subjekty dle zákona o

svobodném přístupu k informacím jsou schopny zahltit. Při rozhodování o nepřiznání osvobození od soudních poplatků v daném případě stěžovatele podle Nejvyššího správního soudu převáží to, že jeho žádost o informace pregnantně popsaná městským soudem se nedotýká podstatných okolností stěžovatelovy životní sféry (neboť stěžovatel požaduje sdělit rozpočtové náklady žalovaného, informace o novelizaci právního předpisu, informace o elektronizaci justice, informace o zaměstnancích žalovaného a některých soudcích, databázi rozhodnutí soudů, databázi veřejných zakázek) a že vede neúměrný počet takovýchto sporů vyvolaných jeho zájmem o veřejné záležitosti.

[25] Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje se závěrem městského soudu a závěrem obsaženým v rozsudku zdejšího soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, o tom, že osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž že má zajistit, aby v případech, kdy nemajetné osoby mají důvod vést soudní spor, protože jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry, nedostatek finančních prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Stěžovatel s tímto závěrem ve své kasační stížnosti ze dne 5. 3. 2012 nesouhlasí, ale nepředkládá zdejšímu soudu jakékoli argumenty o tom, že se věc dotýká jeho životní sféry a že je na místě, aby mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků.

[26] Stěžovatel podle názoru Nejvyššího správního soudu nereflektuje skutečnost, že soudní řízení vedená podle s. ř. s. nepředstavují pokračování řízení vedená před správními orgány. Pokud v souladu s ustanovením § 17 zákona o svobodném přístupu k informacím mohou povinné subjekty požadovat pouze náhradu nákladů spojených s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli včetně mimořádně rozsáhlého vyhledávání informací, nemá tato otázka jakýkoli vliv na povinnost platit soudní poplatek za daný typ soudního řízení. Tím, že správní soudy trvají na placení soudních poplatků, případně rozhodují o osvobození od soudních poplatků, resp. neosvobození od soudních poplatků, postupují v souladu s právní úpravou regulující průběh soudního řízení před správními soudy a nezakazují stěžovateli domáhat se jeho práv v případě jeho žádostí o informace. Otázka placení soudního poplatku patří mezi jednu z podmínek řízení, která musí být vyřešena před meritorním vyřešením věci. Při řešení této otázky se proto správní soud nevyjadřuje k důvodnosti žaloby ani neukončuje řízení z procesního důvodu (odmítnutí návrhu např. z důvodu nedostatku aktivní legitimace navrhovatele, soudní výluky).

[27] Jak bylo stěžovateli vysvětleno v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2012, č. j. 6 As 11/2012 - 21, byť stěžovateli formálně svědčí určité právo (např. podat žalobu nebo kasační stížnost), neznamená to, že mu musí být soudem meritorně vyhověno, resp. že správní soud nebude trvat na splnění všech podmínek řízení. Pokud stěžovatel uplatňuje svá práva tím způsobem, že žádá poskytnutí velkého množství informací, které neurčitým způsobem vymezí, že nereflektuje příslušné postupy a výzvy správního orgánu, případně že odmítá vzít na vědomí, že rovněž za poskytnutí informací lze požadovat úhradu oprávněných nákladů v souladu s ustanovením § 17 zákona o svobodném přístupu k informacím, a pokud proti jakémukoli úkonu správního orgánu stěžovatel podává „různě označené“ opravné prostředky, případně žaloby, nelze než uzavřít, že stěžovatel vede „spory pro spory“, přičemž Nejvyšší správní soud považuje za spravedlivé, aby takové

spory, které má stěžovatel právo vést, vedl s vědomí nákladů řízení v podobě soudních poplatků.

[28] Na okraj Nejvyšší správní soud uvádí, že si je vědom toho, že došlo k úpravě pravomoci správního soudu přiznat osvobození od soudních poplatků zákonem č. 303/2011 Sb., a to tak, že nyní mají správní soudy zásadně přiznávat částečné osvobození od soudních poplatků, úplné osvobození od soudních poplatků je možné pouze výjimečně ze zvlášť závažných důvodů, které musí být odůvodněny. Závěry, které městský soud uvedl v napadeném usnesení, však podle Nejvyššího správního soudu jsou plně použitelné i ve vztahu k otázce, zda stěžovateli lze přiznat částečné osvobození od soudních poplatků. A to s ohledem na to, že rozhodovat o částečném osvobození od soudního poplatku, jehož výše v nyní posuzovaném případě činí 2000 Kč, by jakkoli ve vztahu ke stěžovateli nemohlo zpochybnit ten závěr, že z hlediska množství a charakteru jím vedených sporů, jež se netýkají podstatných okolností stěžovatelovy životní sféry, je na místě, aby je stěžovatel vedl s plným vědomím celé výše soudních nákladů.

[29] Není proto naplněn stěžovatel uplatněný kasační stížnost podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[30] Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti usnesení městského soudu v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl.

[31] Návrh stěžovatele, aby Nejvyšší správní soud v rámci řízení o kasační stížnosti proti usnesení ve věci osvobození od soudního poplatku postoupil věc jinému soudu, musel být Nejvyšším správním soudem odmítnut, neboť v řízení o kasační stížnosti podle ustanovení § 102 a násl. s. ř. s. Nejvyšší správní soud nemá pravomoc delegovat věc. Nedostatek pravomoci rozhodnout o tomto návrhu je neodstranitelnou podmínkou řízení, což vedlo k odmítnutí tohoto návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. za použití ustanovení § 120 s. ř. s.

IV. Náklady řízení

[32] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s.; stěžovatel nebyl ve věci procesně úspěšný, proto nárok na náhradu nákladů řízení nemá, žalovanému pak podle obsahu soudního spisu žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. dubna 2012

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně

senátu